

Erkki Kurenniemen punainen lanka

Maritta Mellais

Erkki Johannes Kurenniemi syntyi 10. heinäkuuta 1941 Hämeenlinnassa, Suomessa. Isä Tauno Kurenniemi (1907-1977) oli filosofian tohtori ja matemaatikko. Äiti Marjatta Kurenniemi (1918-2004) oli lastenkirjailija. Matemaattisesti lahjakas poika Erkki sai jo varhain isänsä opastamana kosketuksen matematiikkaan ja sähköoppiin. Hän aloitti radioiden rakentelun jo koulupoikana, kiinnostuen hieman myöhemmin tietokoneista ja elektronisesta musiikista. Uranvalinnan kannalta merkittävä oli isän kanssa Ranskaan tehty matka, jonka yhteydessä hän pääsi käymään tietokoneita valmistaneen Compagnie des Machines Bullin tehtailla. Yhdysvaltalainen tietokonemusiikin pioneeri Max Mathews (1926-2011) oli esikuvana tulevalle suomalaisen elektronisen musiikin kehittäjälle. (Framework 2/2004)

Kurenniemi opiskeli vuodesta 1960 alkaen Helsingin yliopistossa (HY) matematiikkaa, teoreettista fysiikkaa ja fysiikkaa. Hän toimi tutkimusapulaisena HY:n Radioastronomisella asemalla 1961, assistenttina HY:n ydinfysiikan laitoksella 1962-68, tutkijana teoreettisen fysiikan tutkimuslaitoksella 1969-72 ja kutsuttuna, palkattomana assistenttina HY:n musiikkitieteen laitoksella elektronisen musiikin studiossa 1962-72. Mikko Ojanen toteaa

artikkelissaan Kurenniemen studiosta, kuinka tämä pieni, professorin työhuoneen nurkkaan sijoitettu studio oli kansainvälisessäkin mittakaavassa edistyksellinen.

1970 Kurenniemi perusti yhdessä Jouko Kotilan ja Peter Friskon kanssa Digelius Electronics Finland -yhtiön (1970-76), joka erikoistui elektronisten laitteiden tuottamiseen ja markkinointiin. Jari Suominen avaa artikkelissaan Kurenniemen soitinrakennuksen historiaa, myös ennen ja jälkeen Digeliuksen.

Erkki Kurenniemi tunnetaan kenties parhaiten juuri suomalaisen elektronimusiikin kehittäjänä. Kai Lassfolk piirtää artikkelissaan Kurenniemen musiikillisen tuotannon kaarta ja sijoittaa Kurenniemen aikansa elektronimusiikin kansainväliselle kentälle.

Musiikkivaiheen jälkeen Kurenniemi siirtyi teollisuusrobottien ohjausjärjestelmien suunnittelijaksi Oy W. Rosenlew Ab:n palvelukseen Poriin (1976-79) ja edelleen Nokian Kaapelikoneosaston teollisuusautomaation ja robottijärjestelmien suunnittelijaksi (1980-86). Vuosina 1987-1999 Kurenniemi toimi Tiedekeskus Heurekaan erikoissuunnittelijana ja suunnittelupäällikkönä, jonka jälkeen hän siirtyi vapaaksi tutkijaksi.

Kurenniemi osallistui 1970-luvulta alkaen tietokonepohjaisilla töillään myös kahden taiteilijaryhmän, Dimension ja Datartin toimintaan ja näyttelyihin.

Erkki Kurenniemen punainen lanka on ollut etsiminen. Hän on ollut kyltymätön etsijä, joka ratkaisun löydettyään on jatkanut kulkuaan edelleen ratkaisemattomien kysymysten pariin. Erkki Kurenniemen arkisto on tämän etsinnän summa: arkisto näyttää päiväkirjojen, äänitteiden, videoiden, valokuvien, kuittien, henkilökohtaisten asiakirjojen ynnä muun välityksellä osan tätä kyltymättömän kulkijan tietä, 1970-luvulta 2000-luvulle.

Kurenniemi aloitti elämänsä liittyvien tapahtumien arkistoinnin 1970-luvun alussa kirjoittaen talteen rakentamiensa soitinten kehittelyprosessien kuvaukset (Kurenniemi päiväkirja 1970-71). Lähes samanaikaisesti hän alkoi kirjata ylös elämänsä päivittäisiä tapahtumia. Seurasi vuosikymmeniä kestänyt prosessi, jonka aikana muun muassa täytyi yli seitsemänkymmentä käsinkirjoitettua päiväkirjaa. Ne muuntuivat myöhemmin, tietokoneelle siirrettyinä, sähköiseksi arkistoksi. Kurenniemen arkisto sisältää hänen ottamiaan valokuvia 1950-luvun alusta 1990-luvulle, äänitallenteita 1970-luvun alusta alkaen sekä videotallenteita 1980-luvulta alkaen.

Milloin Erkki Kurenniemellä lopulta syntyi ajatus taltioida oma elämä niin järjestelmällisesti, että hänet olisi myöhemmin,

fiktiivisenä vuonna 2048, mahdollista luoda uudestaan? Kurenniemi työskenteli 1970-luvun puoliväliin saakka musiikkilaitteiden kehittämisen parissa ja siirtyi vuonna 1976 robottiteknologian kehittämistyöhön. Tuolloin kerääminen oli jo laajentunut koskemaan kirjallisten ja kuvallisten muistiinpanojen lisäksi kuitteja, pankkitositteita ym. Kurenniemi seurasi aktiivisesti teknologian alan uusinta kirjallisuutta, ja Jyrki Siukonen toteaaakin artikkelissaan ajatuksen uudelleensyntymisestä heijastelevan aikansa, 1960-70 –lukujen, teknologiauskoa science fictionin värittämässä hengessä. Mahdollisesti Kurenniemen arkistointi-ideakin on alkanut itää jo tuolloin.

Lapsesta saakka sähkölaitteiden ja radionrakennuksen parissa puuhannut Kurenniemi kiinnostui vartuttuaan tietokoneista ja elektronimusiikista ja aloitti digitaalisuuden tutkimisen soitinrakennuksen yhteydessä. Jussi Parikka pohtii artikkelissaan Kurenniemen toimintatapojen merkitystä ja nostaa esille hänen tapansa yhdistää toisiinsa konkretia, tee-se-itse (DIY) –tyyppinen rakentelu ja visiointi.

Susanna Paasonen kirjoittaa artikkelissaan Kurenniemen tavasta tallentaa päiväkirjoihinsa arkensa ja elämänsä intiimejä asioita. Hän toteaa, että Kurenniemen arkiston keräysidean tasapäisyys avaa kohteestaan puolia, jotka useimmissa henkilöarkistoissa on piilotettu. Paasonen korostaa myös eri mediatyyppien eroja

ihmisen kokemusmaailmaa taltioitaessa ja kysyy, onko nautinto siirrettävissä datana tulevaisuuteen.

Näin Kurenniemen arkisto, vuoden 2048 uudelleen syntymää varten koottu, elää sitä odotellessa omaa elämäänsä. Se tarjoaa rajallisia vastauksiaan tutkijoiden esittämiin kysymyksiin. Vastauksia, joita ei voi edeltä käsin määritellä, kuten ei sitäkään, mitä kysyjät haluavat tietää tai miten arkistoa kulloinkin luetaan. Kuittien ja tulosteiden painomusteen hiljalleen haalistuessa ja tietokoneiden levykkeiden sulkeutuessa ikuisiksi ajoiksi, arkistolaitos tekee parhaansa Kurenniemen vision, katoavan taiteen, säilyttämiseksi.